די ראיאן-קאנפערענץ פון די פאדליאשער בית-יעקב שולען אין שעדלעץ.

(צ—ר.) די בית-יעקב בעוועגונג, וועלכע האט לעצטענס געשלאגען טיפע ווארצלען אין דער ארטאדאקסישער וועלט, איז שוין-לאנג ארויס פון איהר ענטשטעהונגס-סטאדיום. דאס איי-שיכעלע, פון וועלכען די אידעע האט זיך אויסגעשיילט, איז געווארען צו-ענג, צו-איינגעשרומפען פאר דער וויטערדיגער ענטוויקלונג פון דער אידעע. די בית-יעקב שולען אונטערליגען ביי היינטיגען טאג א ראדיקאלער רעארגאניזאציע, אזוי אין גייסטיגען ווי אין עקאנאמישען זין. די אינציאטיוו דערצו, וועלכע האט אייגענטליך געדארפט קומען מצד דער חנוך-צענטראלע, וואס ס'איז אבער ליידער נישט געשעהען, האבען גענומען אויף זיך די פראווינצער עסקנים אויפ'ן חנוך געביעט.

צו דעם צוועק איז היינטיגע וואך זונטאג אין אווענד, לויט דער אינציאטיוו פון דער פערוואלטונג פון דער היגער בית-יעקב שולע, צונויפגערופען געווארען אין אייגענעם לאקאל (שענקעוויטשא 24) א קאנפערענץ פון פארשטעהער פון אלע בית-יעקב שולען אין פאדליאשער ראיאן. אויף דער קאנפערענץ זענען פערטרעטען געוועזען כמעט אלע בית-יעקב שולען וואס עקזיסטירען אין פאדליאשע.

דער טאג-ארדנונג פון דער ראיאן — קאנפערענץ.

1) ערעפענונג.

2) וואהלען פון א פארזיצענדער

3) בעריכט פון די דעלעגאטען, איבערן מצב פון די „בית יעקב" שולען. (1) ווי לאנג עקזיסטירען די בית-יעקב שולען. 2) די צאהל פערשריבענע קינדער, די צאהל איבערגעבליבענע. 3) די סבות פון דער פערקלענערטער צאהל קינדער 4) דער גאנג פון די למודים און די לעהר-ביכער. 5) דער מאטעריעלער מצב פון די שולען. 6) די בעציהונג פון דער יודישער בעפעלקערונג צו די „בית יעקב" שולען. 7) די בעציהונג פון די יודישע גמינעס, שול-אינספעקטאר און מאגיסטראט צו זיי שולען. 8) די בעציהונג פון דער קראקאווער צענטראלע צו די שולען און פערוואלטונגען פון „בית יעקב"]

4) רעפעראט א. ד. ט. די „בית יעקב" בעוועגונג און איהר ענטוויקלונג"

5) רעפעראט וועגען דער עקאנאמישער לאגע פון די „בית יעקב" שולען.

6) דיסקוסיעס.

7) פערשידענע פארשלאגען.

8) שלוס ווארט.

די קאנפערענץ עפענט ה' י. מ. קליינלעהרער מיט א קורצער איינלייטונגס-רעדע, אין וועלכער ער ווייזט אן, אז הגם עס בעטייליגט זיך אין דער קאנפערענץ נאר א קליינע צאהל בית-יעקב פארשטעהער, פערקלענערט דאס אבער בכלל נישט די וויכטיגקייט פון דער דאזיגער קאנפערענץ; די פראקטיק — זאגט דער רעדנער — האט אונז שוין נישט איינמאל געלערענט, אז ראיאן-קאנפערענצען, וואס צייכענען זיך אויס מיט זייער בעשיידענקייט, זענען אפט מאל פיעל מכהר נושא פירות, ווי די, וואס ווערען צוגעגרייט מיט דער גאנצער פאמפע.

אלס פארזיצענדער פון דער קאנפערענץ ווערט אויסגעוועהלט ה' י. מ. קליינלעהרער. דער לעצטער דאנקט די דעלעגאטען פאר'ן אויסוואהל און בעט-צו אלס סעקרעטאר דעם ה' י. א. צוקער.

ס'ענטוויקעלט זיך א לענגערע דיסקוסיע ארום דעם טאג-ארדנונג, וועלכער ווערט אין רעזולטאט איינשטימיג אנגענומען.

דאס ערשטע בעקומט דאס ווארט דער דעלעגאט פון קאלושין ה' ש. ווינאקאמיען, וועלכער גיעט אב א לענגערען בעריכט איבער דער טעטיגקייט פון דער בית-יעקב שולע אין קאלושין. דער רעדנער ווייזט-אן אויף די אונגעהויערע שוועריגקייטען, וואס די לייטונג פון דער שולע האט געהאט אויסצושטעהען, ביז זי האט בעוויזען א ווערקצושטעלען די שולע אויף דער הויך, אויף וועלכער זי געפינט זיך יעצט. אין תחילת האבען בעזוכט די בית-יעקב שולע אויך ארימע קינדער; דער פינאנציעלער צושטאנד פון דער שולע האט אבער דערפון שטארק געליטען, און די פערוואלטונג איז געקומען צו דער איבערצייגונג, אז ביי אזא מצב וועט די שולע פאלען א קרבן פון דעם שווערען מאטעריעלען קריזיס. ס'איז דעריבער בעשלאסען געווארען, אז יעדע שילערין, וואס בעזוכט די שולע, דארף צאהלען לכל הפחות 3 זל. א חודש לעהרערבעטראג. דאס איינפיהרען דעם דאזיגען אבצאהל האט אבער דערפיהרט דערצו, אז פון די 120 קינדער וואס האבען געלערנט אין דער שולע איז פאר פסח פערבליבען א קליינע צאהל. מיר האבען געהאפט, אז נאך פסח וועט זיך די לאגע פערבעסערען. ליידער האבען מיר זיך אין אונזער האפנונג ענטוישט. ארום און ארום האבען זיך איינגאנצען פערשריבען נאר 55 קינדער, אזוי, אז פון דעם גאנצען לעהרער-בעטראג צוזאמענגענומען איז כמעט נישט געווען אויסצוצאהלען דער לעהרערין איהר געהאלט. מיר האבען זיך געווענדעט נאך שטיצע אין „צורת-תורה", ביז יעצט איז אבער נאך קיין ענטפער נישט ערהאלטען געווארען.

דער רעדנער שטעלט זיך דאן אב איבער דער אייז-קאלטער בעציהונג פון דער יודישער גמינע און קאלושין לגבי דער בית-יעקב שולע. די יודישע קהלה-פערוואלטונג אין קאלושין, וועלכע בעשטעהט ס'רוב פון ארטאדאקסישע יודען, ווייזט נישט ארויס די מינדעסטע פערשטענדעניש פאר דער ענטוויקלונג פון דער שולע. בעסערע שאנסען האט אבער די בית יעקב שולע אין — — — שטאדט-ראט. דארט, אין דעם גוי'אישען שטאדט-ראט, איז [illegible] פון דער בית יעקב פערוואלטונג וועגען שטיצע נישט געבליבען אהן קיין אבקלאנג. אין אנהויב האט דער מאגיסטראט געשטעלט געוויסע פאדערונגען. אין רעזולטאט האט זיך אונז אבער דאך איינגעגעבען אויסצופועלן ביים שטאדט-ראט א מאנאטליכע סובסידיע פון 90 זל. לטובת דער שולע!

ביי דער געלעגענהייט דריקט אויס דער רעדנער זיין שארפסטען פראטעסט געגען דער ארטאדאקסישער פרעסע, וועלכע שאצט נישט אב ווי געהעריג די קאלאסאלע פערדיענסטען פון דער לייטערין פון דער בית-יעקב בעוועגונג, פרוי שרה שענירער. אין די געגנערישע לאגערען — זאגט דער רעדנער — ווערט יעדער, וואס ווייזט ארויס די מינדעסטע אקטיוויטעט אויף וואס פאר א געביעט ס'זאל נישט זיין, בעשאנקען מיט לארבער-קרענץ; ביי אונז דאגעגען ווערען די פערדיענסטען פון אונזערע עסקנים געשטעלט אין הינטערגרונד.

ס'נעהמט דאן דאס ווארט דער דעלעגאט פון וועגנגראוו ה' שפילמאן. אין זיין בעריכט איבער דער ענטוויקלונג פון דער בית-יעקב שולע אין וועגנגראוו, ווייזט דער רעדנער אן אויף דעם שווערען פינאנציעלען מצב אין וועלכען ס'געפונט זיך די שולע. די קהלה-פערוואלטונג און וועגנגראוו וואלט אפשר בעריים געווען אונז ענטקעגען צוקומען; ליידער האט אבער דער „בית יעקב" נישט בעוויזען צו געוואונען די געהעריגע סימפאטיע ביי דער היגער בעפעלקערונג, אזוי אז אלע בעמיהונגען אין דער הינזיכט פון בעקומען א וועלכער ס'איז אונטערשטיצונג, טרעפען זיך אן אויף אונגעהויערע שטערונגען און פערשיעדענע שוועריגקייטען. צום סוף שטעלט זיך דער רעדנער אב איבער דעם לעהר פראגראם פון די בית-יעקב שולען און קומט צום אויספיהר, אז דאס וואס עס האט זיך פראקטיצירט ביז היינטיגען טאג, אין דער הינזיכט מוז ראדיקאל געענדערט ווערען.

ה' קליינלעהרער (שעדלעץ) שילדערט אויספיהרליך די ענטשטעהונג און ענטוויקלונג פון דער בית-יעקב שולע אין שעדלעץ. ער ווייזט-אן אויף די שוועריגקייטען וואס די פערוואלטונג האט אנגעטראפען ביים בעקומען א'ענטשפרעכענדע לעהרערין. נישט קוקענדיג אבער דערויף האט דאך די פערוואלטונג, אדאנק איהר ענערגישער אינטעסיוויטעט, בעוויזען צו דערהאלטען די שולע, וועלכע ענטוויקעלט זיך יעצט אויף א גלענצענדען אופן. ליידער איז אבער דער מאטעריעלער צושטאנד פון דער שולע א זעהר קאטאסטראפאלער, און אויב די יודישע קהלה וועט נישט ענטקעגענקומען דער בית-יעקב שולע שטעהט איהר פאר א גרויסען קריזיס.

דער דעלעגאט פון לוקאוו ה' אהרן דוד ראזענבערג גיעט אב א בעריכט פון „בית יעקב" אין לוקאוו. פון בעריכט איז צו זעהן, אז זוכער די 180 קינדער, וואס לערנען אין דער דארטיגער שולע, געפונען זיך נאך העכער 120 קינדער וואס קלאפען ממש אב די טהירען, אז מ'זאל זיי אריינגעהמען, ליידער איז אבער קיין ארט נישטא. עס פעהלען אויך אויס לעהר ביכער פאר די קינדער. דער דאזיגער ביכער מאנגעל לאזט זיך שטארק פיהלען אויפ'ן גאנג פון די למודים. א דאנק די אונגעהויערע בעמיהונגען פון די ארטאדאקסישע פארשטעהער אין דער קהלה-פערוואלטונג האט די לעצטע בעשטימט א סובסידיע פון 200 זל. א חודש לטובת דעם „בית יעקב", וואס ס'האט אונז געגעבען די מעגליכקייט אריינצונעהמען אויך פיעל ארימע קינדער.

ר' מענדיל גראדזינסקי, איינער פון די אונגעזעהענסטע לוקאווער עסקנים, וועלכער ארבייט שוין העכער 40 יאהר אויפ'ן חינוך געביעט ערגענצט דעם בעריכט פון ה' ראזענבערג. ער גיעט איבער אייניגע ריהרענדע פאקטען וועגען דער ווירקונג פון דער לעהרע אויף די קינדער, וועלכע מאכען א שטארקען איינדרוק אויף אלע אנוועזענדע.

נאכדעם ווי ס'ווערען אויסגעהערט די בעריכטען פון די פערשיעדענע דעלעגאטען ווערט ערקלערט אנ'הפסקה.

ווען ס'עפענט זיך די זיצונג נאך דער הפסקה נעהמט דאס ווארט צו זיין רעפעראט א. ד. ט. „די בית-יעקב בעוועגונג און איהר ענטוויקלונג ה' מאיר שווארצמאן.

בשעת די בית יעקב בעוועגונג איז ענטשטאנען—הויבט אן דער רעדנער — איז נישט געווען קיין צייט אויף קיין חשבון הנפש. די בעוועגונג איז געווען א סטיכישער אויסברוך פון דער טיעף-פאנגעוועטאגטער יודישער נשמה. אין אזא מאמענט קען קיין הייד נישט זיין וועגען שטעלען די בעוועגונג אונטער א וועלכער ס'איז קריטיק. יעצט ווען די אידעע האט זיך איינגעוואקסען אין דער יודישער גאס איז די העכסטע צייט צו שטעלען די פראגע: צי ענטשפרעכט ווירקליך די בית-יעקב בעוועגונג דער פאדערונג פון דער צייט?

גענוג-כרוידעריג זעהט אויס די חנוך הבנים פראגע אויף דער יודישער גאס. א פיעל מעהר טרויעריג בילדשטעלט אבער מיט זיך פאר די חנוך הבנות-פראגע. הונדערטער יאהרען איז די דאזיגע העכסט ברענענדע פראגע פערנאכלעסיגט געווארען דורך די גייסטיגע פיהרער פון אונזער פאלק. דאס וואס ס'איז אבער נישט געשאפען געווארען דורך אונזערע פאלקס מנהיגים, דאס האבען מיר, אין א געוויסער כאס, ערפיהלט דורכ'ן גרינדען די בית-יעקב שולען. און קוים האבען מיר די דאזיגע בעוועגונג צום לעבען גערופען, דאן איז עס אונזער חוב צו זעהען, אז די בעוועגונג זאל פראגרעסירען און אוועקגעשטעלט ווערען אויף פעסטע יסודות. אט-וואס ס'האט אונז בעוואויגען צונויפצורופען די יעצטיגע קאנפערענץ.

ווער האט געווארפען אויף דער יודישער גאס דעם געדאנק פון בית-יעקב? דאס איז נישט געווען קיין אנדערער ווי פרוי שרה שענירער, וועלכע האט זיך איינגאנצען געאפפערט. דער דאזיגער אידעע. דער נאמען פון דער דערמאהנטער פרוי דארף פערצייכענט ווערען מיט גאלדענע אותיות אין דער געשיכטע פון דער אויפלעבונג פון ארטאדאקסישען יודענטום.

די יעצטיגע קאנפערענץ, וועלכע דארף בעטראכטען די בעוועגונג אויך פון דען קריטישער זייט, איז בכלל נישט געווענדעט געגען דער איבעראל-געאכטעטער פרוי שענירער.

ס'איז א גרויסער אונטערשיעד פון א פארטיי-בעוועגונג ביז א ערציהערישער, און דערצו נאך אזא יונגער, בעוועגונג ווי די בית יעקב איז. א חנוך קאנפערענץ טראגט א גאנץ אנדערען כאראקטער ווי אנדערע קאנפערענצען. אויב ביי אנדערע קאנפערענצען, אז די רעזאלוציעס ווערען נישט פערווירקליכט הייסט דאס נאך נישט די קאפיטולאציע פון דער בעוועגונג, איז אבער דאגעגען בנוגע דער בית-יעקב בעוועגונג אזא 'גרינגשעצונג פון דער זאך העכסט געפעהרליך פאר דער גאנצער אידעע. אויב מיר וועלען לאזען די בית-יעקב שולען זיך ענטוויקלען אין זייער ביז איצטיגער פארם דאן זענען זיי פעראורטיילט אויף א פאלשטענדיגען אונטערגאנג. די הויפטשולד ליעגט אין דער פלעגמאטישער בעציהונג מצד

אונזער וועג-שעדליץ 1926-06-11 כט-סיון-תרפו גליון-0093 a 000003 הודפס מתוך הארכיון היהודי